

Η διαρκής τουρκική εξέγερση: Τα συμβάντα των τελευταίων μηνών μέσα στη συγκυρία της ιστορίας των τουρκικών κινημάτων

της Αιμιλίας Βουλβούλη

Σήμερα ήρθε η σειρά του youtube. Την προηγούμενη εβδομάδα ήταν το twitter. Τον περασμένο Μάιο ήταν το αλκοόλ, «τα φιλιά», λίγες μέρες πριν η πρωτομαγιά στην Πλατεία Ταξίμ (για πολλοστή φορά). Πριν από μερικές δεκαετίες ήταν η κουρδική γλώσσα μετά τα πολιτικά κόμματα, η συμμετοχή σ' αυτά, οι πολιτικές οργανώσεις, η αριστερά (βεβαίως), η κριτική στον «πατέρα», η μαντήλα κοκ. Δεκαετίες απαγορεύσεων, λογοκρισίας, καταστολής, αίματος αλλά και αντίστασης, αγώνων, συγκρούσεων, κινημάτων.

Τα κοινωνικά κινήματα στην Τουρκία έπαιξαν πάντοτε μεγάλο ρόλο στη διαμόρφωση της δημόσιας ζωής. Είτε φανερά είτε αφανή με την έννοια του κατά Μελούτσι συμβολικού πολλαπλασιαστή των νοηματοδοτήσεων, των αξιών και των αιτημάτων τους. Και ειδικά αυτή η τελευταία τους λειτουργία αποδεικνύεται ιδιαίτερα ισχυρή τους τελευταίους μήνες. Αυτό που έχει ξεκινήσει ως συμβάν - με την Μπροντελική έννοια του γρήγορου ρυθμού της ιστορίας - από τον Μάιο του 2013 εντάσσεται σε ευρύτερες ιστορικές διαδικασίες μέσης διάρκειας ή συγκυρίας – πάλι με την Μπροντελική έννοια του όρου – οι οποίες αφορούν στην ιστορία της κινηματικής κατάστασης στη χώρα.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, στο πνεύμα της εποχής του Μάη του 1968 αλλά και του ρεύματος που είχε δημιουργήσει ο σοσιαλιστικός παναραβισμός του Νάσερ υπάρχει στην Τουρκία ένα εξεγερσιακό κλίμα το οποίο επιχειρείται να ανακοπεί με το πραξικόπημα του 1971 το οποίο φυλακίζει, δολοφονεί και βασανίζει μαζικά ακτιβιστές. Την καταστολή αυτή έρχεται να κορυφώσει το δεύτερο πραξικόπημα της ίδιας δεκαετίας· εκείνο του 1977 το οποίο ακολούθησε τη «δημοκρατική» ανακωχή του 1974. Η χούντα του Εβρέν το 1980 επισφράγισε το δημόσιο αφανισμό της τουρκικής αριστεράς και η εφαρμογή του νεοφιλελευθερισμού έδειχνε πλέον ανενόχλητη και σε αρκετές περιπτώσεις ήταν. Ωστόσο αυτή είναι και η περίοδος που θεμελιώνεται η αφανής δράση των κινημάτων. Πρόκειται για μικρής κλίμακας αλλά μεγάλου αριθμού κινημάτων φαινομενικά μονοθεματικής στόχευσης όπως για παράδειγμα οι κατεδαφίσεις του Πέρα, το χτίσιμο τεράστιων ξενοδοχείων στο κέντρο της πόλης, η εκχέρσωση δασικών περιοχών, το πυρηνικό εργοστάσιο στο Άκκουγιου, το χρυσωρυχείο στην Πέργαμο (οι δικές τους Σκουριές), οι γέφυρες του Βοσπόρου, τα φράγματα στη νοτιοανατολική Τουρκία.

Δεκαετίες σύγκρουσης ανάμεσα στον κρατικό αυταρχισμό και σε αυτές τις ομάδες πολιτών που στην ουσία μόνο μονοθεματικές δεν ήταν. Αντιθέτως έθεταν και θέτουν τα αιτήματα τους σ' ένα ευρύτερο πλαίσιο διεκδικήσεων. Στο παρελθόν αφορούσαν την εναντίωση στο στρατιωτικό κατεστημένο της Τουρκίας και στην εφαρμογή των νεο-φιλελεύθερων πολιτικών από τους πραξικοπηματίες, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αίτημα τόσο έντονα παρόν και σήμερα όπως παρόν είναι και οι διεκδικήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος ως κοινωνικό αγαθό, για το δικαίωμα στην πόλη, για λιγότερη καταστολή και περισσότερη δημοκρατία.

Πρόκειται επίσης για κινήματα τα οποία αποτελούν κομμάτι μεγαλύτερων διεθνικών

κινητοποιήσεων και συλλογικοτήτων και εξεγερσιακών κυμάτων. Με δεσμούς με το κίνημα ενάντια στην παγκοσμιοποίηση, το κίνημα *occupy*, τα κινήματα των ευρωπαϊκών πλατειών αλλά και των αραβικών χωρών. Κινήματα που βρίσκονται σε μία διαλεκτική σχέση με ιστορικοκοινωνικές συνθήκες τοπικές και παγκόσμιες που τα διαμορφώνουν αλλά το αντίθετο. Κι εδώ είναι που ο χαρακτήρας αυτής της εξέγερσης αναδεικνύει τη διάρκεια της με την κατά Τρότσκι έννοια μιας «παγκόσμιας επανάστασης» αλλά όχι μόνο.

Είναι γεγονός ότι η άνοδος του Ερντογάν στην εξουσία στηρίχτηκε από τους μικροαστούς της Ανατολίας οι οποίοι κατά τη διάρκεια του πραξικοπήματος του 1980 μετατράπηκαν σε ισχυρούς οικονομικούς παράγοντες που μαζί με το ΑΚΡ οραματίστηκαν την πολιτικό νεολογισμό της λεγόμενης «ισλαμοδημοκρατίας» το πρώτο συνθετικό του οποίου δεν αποτελεί παρά τον «φερετζέ» ενός χυδαίου υλισμού τα σκάνδαλα του οποίου σκανδαλίζουν τη χώρα τις τελευταίες εβδομάδες. Είναι όμως επίσης γεγονός πως η πολιτική αυτή αλλαγή δε συνέβη μόνο από τα πάνω αλλά και εξαιτίας της μεγάλης δυσαρέσκειας των από κάτω στις δεκαετίες αυταρχισμού που δεν επέτρεψαν να ευδοκιμήσει σ' αυτή τη χώρα «ούτε ο καφές ούτε η δημοκρατία»[1]. Οι συμμαχίες που έγιναν στις αρχές του αιώνα ήταν ετερόκλητες αλλά για την συγκυρία φαίνονταν οι πλέον κατάλληλες.

Όμως όπως μας υπενθυμίζει ο Λένιν «η κυριαρχία της αστικής τάξης δε συμβιβάζεται με τον αληθινά επαναστατικό, τον αληθινό εκδημοκρατισμό»[2]. Στη διάρκεια αυτών των δεκαετιών τα κινήματα αυτά που περιέγραφα παραπάνω έχουν μετουσιώσει τις νοσηματοδοτήσεις των όρων της διαρκούς αυτής σύγκρουσης σε διεθνιστικά και ταξικά επίδικα. Τα συνδικάτα όπως το DİSK (το αντίστοιχο της ΓΣΕΕ... αν και όχι σε μαχητικότητα) έχουν παίξει μεγάλο ρόλο σ' αυτό και η συγκυρία είναι τέτοια έτσι ώστε να δημιουργούνται συμβάντα όπως οι μεγαλιώδεις διαδηλώσεις του Μαΐου αλλά και των προηγούμενων εβδομάδων. Στη διεθνή αυτή συγκυρία τα κινήματα αυτά φαίνονται επίσης ικανά μέσω της κινηματικής πρακτικής να δημιουργήσουν ένα επαναστατικό υποκείμενο το οποίο «δε θα επιτρέψει στον εαυτό του ούτε για ένα λεπτό να αμφισβητήσει την αναγκαιότητα ενός ανεξάρτητου οργανωμένου προλεταριακού κόμματος με σύνθημα μάχης την επανάσταση που διαρκεί»[3].

Σ' αυτό το πλαίσιο και σαν επίλογο αυτού του κειμένου, με την αφορμή των τουρκικών δημοτικών εκλογών διαφαίνεται ίσως για πρώτη φορά στη σύγχρονη τουρκική συγκυρία μία ωρίμανση αυτής της διαρκούς τουρκικής εξέγερσης η οποία θα μπορούσε να μετουσιωθεί σ' ένα πολιτικό σχηματισμό με ξεκάθαρο ταξικό χαρακτήρα που θα μπορούσε να συνενώσει όλα αυτά τα εξεγερμένα τμήματα της τουρκικής κοινωνίας και να διεκδικήσει ακόμα και το κατά Τσε αδύνατο.

[1] Φράση του Αζίζ Νεσίν από το ομώνυμο βιβλίο του

[2] Λένιν 1917

[3] Κ. Μαρξ 1850